

Носенко А. І. Трансформація пленеру в картині-пейзажі живописців Одеси другої половини ХХ століття / А. І. Носенко, Л. В. Басанець // Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм: тези доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (1-3 лют. 2019 р., м. Одеса) / коорд. проекту Д. О. Величко; упорядн. А. І. Носенко; відп. секр. Д. О. Величко, А. І. Носенко; ДЗ «Південноукр. Нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». – Одеса: Астропринт, 2019. – С. 81 – 83.

Ключові слова: одеська живописна школа, пленер, картина-пейзаж, світло, ідеальне.

Анотація: проаналізовано трансформацію пленеру в картині-пейзажі живописців Одеси другої половини ХХ століття.

Носенко Анна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України

Басанець Лука Валерійович, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», член Національної спілки художників України, м. Одеса, Україна

Трансформація пленеру в картині-пейзажі живописців Одеси другої половини ХХ століття

Ключові слова: одеська живописна школа, пленер, картина-пейзаж, світло, ідеальне.

Дослідження творчості провідних митців Одеси другої половини ХХ століття показало, що одним з основних типологічних напрямків мистецтва є трансформація пленеру в картині-пейзажі. Особливістю художнього методу майстрів картинної форми: Ю.М. Єгорова, О.В. Слешинського, А.І. Лози, В.Г. Власова, М.Д. Тодорова – є поєднання роботи в майстерні та на пленері – сплав безпосереднього відчуття природи з прагненням її активного творчого перетворення. Формальний експеримент є важливою складовою їх творчості. Такий синтетичний метод дозволяє сполучати в композиціях

високий ступінь умовності формального рішення та чуттєву переконливість світлового і кольорового стану. Показано, що при загальній орієнтації на конкретний ландшафт Північного Причорномор'я кожен митець створює власну просторову модель, універсальною якістю якої є панорамність та тричасність (небо – море – земля). Виявлено тенденцію до поєднання станкового та монументального начала в картинах-пейзажах.

Встановлено, що у творчості одеських художників зберігається взаємозв'язок з ренесансною традицією зображення оголеного тіла людини, гармонійно включеного у простір величної природи. Важливо, що зображення моделі відбувається безпосередньо на пленері. Гуманістичне спрямування творчості Ю.М. Єгорова, А.І. Лози, В.Г. Власова, М.Д. Тодорова проявлене у трактуванні теми “людина і природа”, де людина постає як центр світобудови.

Аналіз творів допоміг з'ясувати, що період 1970–1980-х рр. – час творчої зрілості художників, що вивчаються, – характеризується зверненням до романтичної тематики. Герої картин (не соціальні, а ідеальні) готові до подолання буденного простору. Обов'язковими атрибутами картин стають човен, яхта, вітрильник, сигнальний прапорець, маяк і т.ін. У кінці 1980-х – на початку 1990-х рр. стався перехід до філософськи поглибленого відношення до природи та її образного трактування. Для творів сучасного періоду характерна відсутність дії, споглядальність. Постійна робота з природи на пленері дозволила художникам у тематичних полотнах переконливо передавати світлові стани та кольорові гармонії.

В живописі майстрів композиції світло, сприйняте безпосередньо на природі, стає чинником, завдяки якому виражається ідеальне. Метафоричний характер світла проявляється у трактуванні євангельських сюжетів, теми юності – стану гармонії прекрасної людини і природи. Найбільш повно це можна бачити у полотнах зрілого періоду творчості живописців (початок 1980 – 2000-х рр.). Створені художниками своєрідні моделі світобудови

об'єднані світлом, яке не тільки дає життєву енергію фізичному буттю, але й одухотворює його.

Дослідження підтвердило, що яскраве сонячне світло півдня є фактором, що визначає якість “живописності” картин одеських майстрів. Працюючи на пленері, художники, як правило, не концентрують увагу на об'ємно-пластичній характеристиці предмета, а показують його у взаємозв'язку з оточуючим середовищем. Простір і маса стають рівнозначними та важливими з точки зору їх колористичного звучання. Цим зумовлене більш живописне трактування природи південними художниками порівняно з північними. Митці часто використовують прийом контражуру, який дозволяє передати ефект яскравого світла та кольорову насиченість тіні.